

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sifre Kodesh

‘im targumim u-ve’urim mi-meḥabrim shonim

Sefer Yehezkel

Landau, Moses I. Landau, Moses I.

Prag, 597 [1836 oder 1837]

טל לאקזח'י

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9132

יחזקאל לח לט

(כא) וקראתי עליו לכל-הרי הרב
נאם אדני יהוה הרב איש באחיו
תהיה: (כב) ונשפתי אתו בדבר
ובדם וגשם שוטף ואבני אבן
איש וגפרית אמטיר עליו ועל-
אגפיו ועל-עמיו רבים אשר
אתו: (כג) והתנדלתי והתקדשתי
ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו
כי-אני יהוה:

לט (א) ואתה בן-אדם הנבא על-
גוג ואמרת כה אמר אדני
יהוה הנני אליה גוג נשיא ראש
משך ותבר: (ב) ושבתיה

וששחך

חרגום אשכנוי קיב

קעו אויף דיא ערדע. (כא) דאן
רופע איך וידער איהו, אויף
אללען מיינען בערגען דאן
שוועררט הערבייא, שפריכט
דער הערר, דער עוויגע, איי.
נעם יערען שווערמ זאלל גע.
גען זיינען אייגענען ברודער
געציקט זיין. (כב) מיט פעסט
אונד מיט בלוט פאללציעהע
איך מיין אורטהייל אן איהם,
רעגענג ססע, האגעל שטיינע,
פייער אונד שוועעל ויילל איך
העראכשטראמען לאססען
אויף איהו, אויף זיין העער
אונד אויף דיא פיעלען פאל-
קער, דיא מיט איהם זינד.
(כג) זא ווערדע איך פעהרער-
ליכט, געהייליגעט, אונד אני
ערקאנגט, פאר דען אויגען
פיעלער פאלקער, דאס זיא
ערקעננען, דאס איך דער עווי-
גע בון.

לט (א) אונד נון ערדענוואהן, וויזואגע נאך אויף גוג, זאגע נעהמליך, זיא
שפריכט דער הערר, דער עוויגע: איינסט פעהרענגע איך איבער
דיך גוג, דען פארציגליכסטען פירשטען פאן משך אונד הבל. (ב) איך מאכע דך פערוועגען,
פיה-

ר ש י

שיעמוד העפר ולאח' שנכש יפה נוטלים המלכנים מעמדי המדרגה: (כא) וקראתי עליו
לכל הרי. לבא חרב בהם עליו. וקראתי וזימנתי ומה הוא חרב שזקר' עליו חרנס של עכמס
חרב איש באחיו: (כב) ואבני אלגביש. אבני ברד המזירות באבנים טובות שזאס גביש כענין
שנא' (איוב כ"ט) ראמות וגביש ורבותינו אמרו אל גב איש אבני ברד שהתחילו לירד על מזרים ועמדו
באור על גב האיש משה שהתפלל שלא ירדו כענין שנ' (שמות ה') לא נחך ארצה לא הגיע לארץ:

ב א ו ר

רש"י הביא פירוש, שהם סלעים הזקופים ומלוויים וכראים נוטלים (וכאזר הכנתי מתרגום
השנעים פירש בן על פיהם), ולי נראה דעת יונתן מגדליא, כי באדרגות יעלה עליהם,
והחכם דעטמוחוד הביא עוד פירוש אחר ובה דבר: הנה ספרו לנו כותבי המסעוד, יש באזה
ארנות ונפרט בארץ ישראל בהרבה כרמיו שהם על ההרים כמו מעלות, אשר הם מחזקים
ונחמרים מתחתיהם כאבני קיר (אוגטערהויערטע טטופען) לעכנ שלא ישטוף הגשם מעט
העפר אשר עליהם, ואולי יחשוב הנביא על המדרגות האלה. (כב) אלגביש, מבואר לציל
(י"ג י"א).

לט (ב) ושבתיה, כנר מפורש בפרשה שלפניה; ואולי נמשך אל הפעל הזה הוראת הפראות
עד"ז, ידוע כי הוראת השאש הזה נישא דבר אל מקומו הראשון אשר מאס נעתק,
וידוע

וְשֵׂאתִיהָ וְהֵעֲלִיתִיהָ מִירְכַתִּי
 צִפּוֹן וְהִבֵּאתִיהָ עַל־הָרֵי יִשְׂרָאֵל:
 (ג) וְהִכִּיתִי קִשְׁתִּי מִיַּד שְׂמֵאלִי
 וְחִצִּי מִיַּד יְמִינִי אֶפֶיֶל: (ד) עַל־
 הָרֵי יִשְׂרָאֵל תִּפּוֹל אַתָּה וְכָל־
 אַגְפֶּיךָ וְעַמִּים אֲשֶׁר אִתָּךְ לְעִיט
 צִפּוֹר כָּל־כְּנָף וְחַיִּת הַשָּׁדָה
 נִתְּתִיךָ לְאֹכְלָהּ: (ה) עַל־פְּנֵי הַשָּׁדָה
 תִּפּוֹל כִּי אֲנִי דִבַּרְתִּי נְאֻם אֲדֹנָי
 יְהוִה: (ו) וְשִׁלַּחְתִּי־אֵשׁ בְּמִגּוֹג
 וּבְיֹשְׁבֵי הָאָרֶץ לִבְטַח וַיֵּדְעוּ כִּי־
 אֲנִי יְהוָה: (ז) וְאֶת־שֵׁם קָדְשִׁי
 אֹדִיעַ בְּתוֹךְ עַמִּי יִשְׂרָאֵל וְלֹא־
 אַחַל אֶת־שֵׁם־קָדְשִׁי עוֹד וַיֵּדְעוּ
 הַגּוֹיִם כִּי־אֲנִי יְהוָה קָדוֹשׁ
 בְּיִשְׂרָאֵל: (ח) הִנֵּה בָּאָה וְנִהְיִתָּה
 נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה הוּא הַיּוֹם אֲשֶׁר

פִּיהָרַעֲדִיךְ הָעֵרְכִינָא, כְּרִינָא
 גַּעֲרִיךְ הָעֵרְאָן, אוּיִס דְעֵן גֵּרְעֵנִי
 צַעֲן דְעַם נֶאֱרַדְעֵנִס, אוֹנֵד
 לְאַסְסַעֲרִיךְ הָעֵרְצִיעֵהֶעוּ, גַּעֲ־
 גַעֲן דִּיא כְּעֵרְנַע יִשְׂרָאֵלִיס.
 (ג) דְאָרְט שְׁלֵאֲנַע אִיךְ דִּיר דְעֵן
 כְּאָנַעֲן אוּיִס דְעֵר לִינְקַעֲן הָאָנֵד
 אוֹנֵד אוּיִס דִּינַעֲר רַעֲבִטַעֲן
 שְׁלִידְעֵרַע אִיךְ דִּיא פִּיילַע
 הִינוּעֵנִי. (ד) אוּיִף דְעֵן בְּעֵרְנַעֲן
 יִשְׂרָאֵלִיס זְאָלְלַסְט דּוּא פֶּאֶל־
 לַעֲן, דּוּא, דִּיִּין נֶאֱנַעַס הָעֵעֵר,
 אוֹנֵד דִּיא פֶּאָלְקַעֲר, דִּיא מִיט
 דִּיר זִינֵד, דְעֵן רוּיבֶּאֲנַעֲלִין,
 אֶלְלַעַס גַּעֲפִלִיעֵנַעֲל, אוֹנֵד דְעַם
 גַּעֲוִילְדַע דְעַם פֶּעֶלְרַעַס גַּעֲבַע
 אִיךְ דִּיךְ צוֹר שְׁפִיזַע. (ה) אוּיִף
 דְעַם פֶּרִיזַעֲן פֶּעֶלְרַעֲן זְאָלְלַסְט
 דּוּא פֶּאָלְלַעֲן, דְעֵן זֶא הָאֲבַע
 אִיךְ עַס כְּעֵשְׁלֶאֲסַסְעוּן, שְׁפֵרִיכְט
 דְעֵר הָעֵרֵר, דְעֵר עוּיִגַע.
 (ו) אוּיִךְ וּוִילַל אִיךְ פִּייעֵר זַעֲנֵי
 דְעֵן אִיכְעֵר מִגּוֹג, אוֹנֵד אִיכְעֵר
 דִּיא זְאָרְגִלְאֻזַעֲן אִינוּעֵל־כַּעֲ־
 וּיֶאֱהַנַּעֲר, דְאָמִיט זִיא אִינַעֲן
 וּוְעֵרְדַעֲן, דְאָס אִיךְ דְעֵר עוּיִגַע
 בִּין. (ז) מִיִּינַעֲן הִילִיגַעֲן נֶאֱמַעֲן
 וּוְעֵרְדַעֲן אִיךְ אוֹנַטַּעֲר מִיִּינַעַם

דברתי
 פֶּאָלְקַעֲ יִשְׂרָאֵל כְּעַקְאָנַנְט מֶאֱבַעֲן, אוֹנֵד אִיהֵן נִיעַ מַעַהֲר הָעֵרְאָכוּוִירְדִינַעֲן לְאַסְסַעֲן,
 דִּיא פֶּאָלְקַעֲר זְאָלְלַעֲן עֵרְקַעֲנַנַעֲן, דְאָס אִיךְ דְעֵר עוּיִגַע, דְעֵר הִילִיגַעֲן יִשְׂרָאֵלִיס בִּין.
 (ח) וּוְעֵן נוֹן קְאָסְמַט (אוֹנֵד זִיכְעֵר קְאָסְמַט עֵר, שְׁפֵרִיכְט דְעֵר הָעֵרֵר, דְעֵר עוּיִגַע) יַעֲנַעֲר
 טַאָג

ר ש י

לט (ב) ושאתיה. כמו והשאתיה על עמי כמו (תהלים ס"ט) לא ישיא אויב כו: (ז) ולא
 אחל את שם קדשי. שפלותם של ישראל חלול שמו הוא באמור להם (לעיל ל"ו) עם

ב א ו ר

וידוע גם כי טבע האדם כראשונה היה הפרדות וממנה נעתק מעט מעט, ע"כ יפול גם על
 איש פרא בלי מוסר, מלך אשר שב אל מלכ בני ארם הראשונים אשר היו פראים. וששאתיה,
 ר"ק יפראו משרש שזה, ורש"י משרש נשא, ואנכי הלכתי בעקבות החכם געזעניוס, אשר
 כפי תרגומי הקדמונים דמיינו עם לשונות אחרות, יתן לו שרש בפני עצמו, שרש שא, והוראתו
 כמו והעליתיך. (ז) ולא אחל, שפלותם של ישראל חלול שמו הוא באמור להם עם ה' חלם
 ולא יבול להכילם, (רש"י). (ח) ונהיחה, זה כמו מאמר מוסגר ונאשר תרגומתי.

דברתי: (ט) ויצאו ישרי ו ערו
 ישראל ובערו והשיקו בנשק ומגן
 וצנה בקשת ובחצים ובמקל יד
 וברמח ובערו בהם אש שבע
 שנים: (י) וראו ישרי עצים מן
 השדה ולא יחטבו מן היערים כי
 בנשק יבערו אש ושללו את
 שלליהם ובזזו את בזויהם נאם
 אדני יהוה: (יא) והיה ביום ההוא
 אתן לגוג ו מקום שם קבר
 בישראל גי העברים קדמת הים
 והסמת היא את העברים וקברו
 שם את גוג ואת כל המונה
 וקראו גיא המון גוג: (יב) וקברום
 בית ישראל למען טהר את

טאג, דען איך פערקידעט
 האבע, (ט) דא ווערדען הי
 נויסציעהען דיא בעוואהנער
 דער שטאדטע ישראל'ס, ווער
 דען אנצינדען אונד הייצען מיט
 דען וואַפֿען, מיט דעם קליי
 נען שילדע אונד מיט דעם גראַ
 סען שילדע, מיט באַגען, פֿפֿיי
 לען שטרײַטקאלכען אונד מיט
 לאַנצע; זיעבען יאָהרע (חיינע
 זחנגע לייטרויער בערייטענד)
 זאללען זיא דאָ פֿייער דאָמיט
 אונטערהאַלטען. (י) זיא ווער
 דען קיין האַלץ האַלען פֿאַם
 פֿעלדע, אונד קיינעם הויען
 אין דען וואַלדען, זאָנדערן
 מיט דען וואַפֿען זאללען זיא
 דאָ פֿייער אונטערהאַלטען;
 איהרע רייכער ווערדען איה
 נען צור בייטע, איהרע פליני
 דערער ווערדען פֿאַן איהנען
 געפלינדערט, שפריכט דער
 הערר, דער עוויגע. (יא) אַן
 יענעם טאָגע דאָן, געבע איך

הארץ

דעם גוג איינע גראכשטאטטע אין ישראל, דאָרט צו גי עוכרים (זיך טהל דער לייזערען) אַן
 דער אַסטוויטע דעם מעערעם, זואַעס דעם וואַנדערערס וועג פֿערשפעררט, דאָרט ווירד
 טאָן גוג מיט ווינער פֿאַלקסמענגע בעגראַכען, אונד עס געננען: גי המון גוג, (טהל)
 דער פֿאָלקסמענגע גוג'ס). (יב) דאָו הוויז ישראל ווירד, אום דאָו לאַנד צו רייניגען, זיעבען

טאָ

ר ש י

ה' אלה ולא יכול להילס: (ט) והשיקו. כמו תנור שהסיקוהו כל משנה: בנשק. אגל"ר
 מורא"ש בלע"ז: (יא) אתן לגוג מקום שם קבר. מקום שיהא שם קבר להם לפי שהם מזרעו
 של יפת שנסה את ערות אביו לפיכך זכה לקבורה: גי העובדים. גי שם עובדים את ים
 בנות להניח משם פירות גינוסר תמיד: קדמת הים. ת"י מדנח ים גינוסר: ומוסמת היא
 את העובדים. וסוגרת היא את העובדים כמו לא תחסיס (דברי ב"ה) שרוב פגרים שיפלו
 שם ימדלו את העובדים מעבור לפיכך יעברו עליהם ויקברו אותם. ומנחם פתרו בספרו

ב א ו ר

(ט) שבע שנים, שנים רבים, וכן כל שבע שפסדה הזאת, וידוע כי המספר שבע מהמספרים אשר
 בהם ישחמש העברי, אם יש את נפשו להגיד מספר כללי, כמו עשר, מאה, אלף. (יא) גי
 העובדים, שם המקום אשר שם יקבר. והסמת, קדמת הים תסגר את העובר ולא
 יבול ללכת לדרכו, כי הים ימנעהו. והניח את: כי קבר גוג יהיה במקום הזה, אשר שם

EZEKIEL.

הרגום אשכנזי

מאנאטהע (חיינע זאנגע לייט
מנדיטענד) זיא בעגראבען.
(יג) אללע לאנדעסכעוואהנער
ווערדען זיא בעגראבען, אינד
דער טאג מיינער פֿערהערר.
ליכונג ווירד איהנען צים רוה.
מע זיין, שפריכט דער הערר
דער עוויגע. (יד) דאן ווערדען
זיא מאַננער אויסוואַנדערן,
דיא דאן לאַנד דורכשטרייען,
דאמיט די עזע הערומשטריי.
פֿענדען אויך יענע בעגראבען,
דיא אינצעלן אויף דער ערדע
ליענען, אום דאן לאַנד צו ריי.
נינען, אינד ערשט נאך פֿער-
לויף פֿאָן זיעבען מאַנאטהען
ווערדען זיא עס דורכשפעהעט
האַבען. (טו) ווען נון דיא
דורכשטרייענדען דורך דאן

יחזקאל לט

הארץ שבעה חדשים: (ג) וקברו
כל עם הארץ והיה להם לשם
יום הכבדי נאם אדני יהוה:
(ד) ואנשי תמיד יבדילו עברים
בארץ מקברים את העברים
את הנותרים על פני הארץ
לטהרה מקצה שבעה חדשים
יחקרו: (טו) ועברו העברים בארץ
וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון
עד קברו אתו המקברים אל גיא
המון גוג: (טז) וגם שם עיר המונה

ומהרו

לאַנד ציעהען אונד דאן געביין איינעס מענשען ועהען, ווערדען זיא דאכיא איין מאהל
ערריכטען, דאמיט דיא טאַרטען = גראַבער עס (דמז געביין) נאך דעם טהאלע המון גוג צו
גראַבע כרינגען. (מז) אויך יענע שטאַרט בעקאַמטט (דמפֿון) דען נאַמען המונה (חיה.
רע

ר ש י

יחסו את אפס מלהרית בית הפגרים: (יג) וקברו כל עם הארץ. שמתו סס: והיה להם
לסס. כל האומות יספרו את שמם לשבח ולחסד אין לך כאומה זו וקמנים יש לך אדם שקובר
את אויבו שעמד עליו להורגו: (יד) ואנשי תמיד. אנשים המותמדים לנך יבדילו ישראל כדי
לעבור בארץ ללקט את המפוזרים: מקברים את העובדים. מקברים עם העובדים את
הפגרים החוסמים ומעבדים את המעבד שהעובדים את הים מקברים אותם להנחלתם. את
העובדים עם העובדים כך שמעתי וכת"י: את הנותרים על פני הארץ. רחוק מן המעבד
שאין העובדים את הים מתעסקים בהם לקוננם יקברו אלה המותמדים ומובדלים לנך:
מקנה שזעה חדשים. יכלו מרניח הפגרים הנראים לעינים להקבר ומאז והלאה יחקורו בארץ
במקום המסתרים בחוקי וכן הקולים ויקברו מה שימלאו: (טו) ועברו העובדים בארץ.
הולכי דרכים שיראו עלם אים: וזנה אללו ליון. סימן איש כאן עכס של מת כדי שיפרשו ממנו
הולכי דרכים ועושי עהרות עד בא אנשי התמיד המובדלים לחקור וקברו אותן: (טז) וגם
סס עיר המונה. וגם העיר שזמה עיר הומיה מרוב אדם היא עיר הגדולה גם היא חיל
יושניה סס יקברו. המונה לא מפיץ ה"א לפי שה"א אחרונה מששפת סס דבר. המונה נמו
הומיה

ב א ו ר

שפת הים, זעבר הקדם ימוע העובר ללכת. (יג) לשם, סס גבורתם יהיה בון כל האומות.
יום, בייס. (יד) תמיד, אנשים המותמדים לנך יבדילו ישראל כדי לעבור בארץ ללקט
את השפזרים. אח העובדים, עם העובדים, וכן ת"י (רש"י). מקברים, יכינו הכל להיות
נקברים, כי בראשונה יבנו רק ציון לסימן כי סס מת, ואז כאשר יעברו כל הארץ יקברו.
(טו) צוון, סימן איש כאן עלם של מת (הנ"ל). (טז) שם עיר, כמו שהגיא יקרא המון
גוג

קעננען, דאס איך דער עוויגע
 איהר גאטט בין. (נג) אונד
 אויך דיא פאלקער וועררען עס
 ערקעננען. דאס נור דורך איה-
 רע אייגענען זינדען, דאז הויז
 ישראל פערטרעבען וואורדע,
 דאס דארום, ווייל זיא מיר
 אונטרייא וואורדען, איך מין
 אנטליטץ איהנען פערבאָר-
 גען, אונד זיא דער מאַכט איה-
 רער דרעננער פרייז נענעבען
 האַבע. דאָמט זיא אללעדורך
 דאָז שוועררט פאללען.
 (נד) דאָס נאָך איהרער אונ-
 ריינהייט, אונד נאָך איהרען
 פּרעפּעלן איך איהנען געטהאָן
 אונד דאָרום נור מין אַנטליטץ
 איהנען פערבאָרגען האַבע.
 (נה) פּירוואַהר, זאָ שפּריכט
 דער הערר, דער אללמעכט-
 טיגע: באַלד פּיהרע איך צוריק
 דיא געפּאָננענען יעקב'ס,
 ערבאָרמע מיך דעס הויזעס
 ישראל, אונד אייפּערע פּיר
 מיינען הייליגען נאָמען.

אני יהוה אלהיהם מן היום ההוא
 והלאה: (נג) וידעו הגוים כי בעונם
 גלו בית ישראל על אשר מערו-
 בו ואסתר פני מהם ואהגם בין
 צריהם ויפלו בחרב כלם:
 (נד) כטמאתם וכפשעיהם עשיתי
 אתם ואסתר פני מהם: (כה) לכן
 כה אמר אדני יהוה עתה אשוב
 את שבית יעקב ורחמתי כל-
 בית ישראל וקנאתי לשם קדשי:
 (כו) ונשו את כלמתם ואת כל-
 מעלם אשר מעלו בני בשבתם
 על אדמתם לבטח ואין מהריד:
 (כז) בשובבי אותם מן העמים
 וקבצתי אתם מארצות איביהם

ונקדשתי

שבות קרי. מסר א'

(כו) דריקענד פּיהלען זיא דאָן איהרע שמאָך, אונד אללע דיא אונטרייע דיא זיא גענען
 מיך בענאָננען, ווען זיא רוהיג אונד אונגעשטאַרט אויף איהרעם ערדרייכע וואַהנען.
 (כז) אונד ווען איך זיא פּאָן רען פּאָלקערן צוריקגעבראַכט, זיא אויס דען לאַנדערן איה-
 רער

ר ש י

(כג) וידעו הגוים כי בעונם גלו בני ישראל. כשיראו את גבורתי יכירו כי לא מקולר ידי הים
 שלא הושעתים אלא בעונ' הסתרותי פני מהם וגלו: (כה) וקנאתי לשם קדשי, ולנשתי קנאת
 תשועה ונקס למען שם קדשי שלא יתחלל עוד. וקנאתי לשם קדשי בשביל שם קדשי כמו במקנז
 אלה לי (במדבר י"א): (כו) וגשו את נלימתם. בהעיני להם ולא אגמלם כדעתם או ישאו נלימתם
 ויכזשו מלהרים פנים. ומנחם פי' וגשו כמו (תהלים ל"ב) אשרי נשוי פשע ל' כפרם:
 ולא

ב א ו ר

(כג) בעונם, כשיראו את גבורתי יכירו, כי לא מקולר ידי הים שלא הושעתים, אלא בעונם
 הסתרותי פני מהם. (כו) וגשו, יונתן ופושנעים חרגמו בלשון קבלה, ור"ק פירש, ישאו
 בפיהם ויזכרו נלימתם שהיתה להם בגלות. ולשון רש"י, בהעיני להם ולא אגמלם כדעתם,
 או ישאו נלימתם ויכזשו מלהרים פנים. ולפ"ו מתורגם אשכנזי.

בטרם

יחזקאל לט מ

וּנְקַדְשִׁיתִי בָּם לְעֵינֵי הַגּוֹיִם רַבִּים: (כח) וַיִּדְעוּ כִּי אֲנִי יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם בְּהַגְלֹתִי אֹתָם אֶל-הַגּוֹיִם וּכְנַסְתִּים אֶרֶץ-אֲדָמָתָם וְלֹא-אוֹתִיר עוֹד מֵהֶם שֵׁם: (כט) וְלֹא-אֶסְתִּיר עוֹד פְּנֵי מַהֶם אֲשֶׁר שָׁפַכְתִּי אֶת-רוּחִי עַל-בֵּית יִשְׂרָאֵל נְאֻם אֲדֹנָי יְהוִה:

חרגום אישכנוי קטו

דער פֿינדע, ווי ערער איינגע- זאממעלט האבע, אונד דורך זיא פֿאָר דען אויגען פֿיעלער פֿאלקער געהייליגט וואָרדען בין. (כח) דאָרויס ווערדען זיא ערקעננען, דאָס איך דער עווי- גע איהר גאָטט בין, דער איך זיא אונטער דיא פֿעלקער הין פֿערטריעב, זיא אבער ווי- דער אין איהר לאַנד איינזאָמ- מעלסע אונד קיינען פֿאָן איה- גען דאָרט צוריק ליעס. (כט) אויך ווערדע איך מיין אָנט- ליטץ איהנען ניכט מעהר פֿער- בערנען, דאָ איך מיינען גייסט ח איבער דאָז הויז ישׂראל ער. גאָסען האָבע, שפּריכט דער הערר, דער עוויגע.

מ (א) בְּעֶשְׂרִים וְחַמֵּשׁ שָׁנָה לְגָלוּתֵנוּ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה בְּעֶשְׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּאַרְבַּע עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַחַר אֲשֶׁר הִכְתָּה הַיַּעִיר בְּעֶצְם וְהַיּוֹם הַזֶּה הִיָּתָה עָלַי יַד-

מ (א) אים פֿינף אינד צוואַנ- ציגסטען יאָהרע אונ- זערער געפֿאָונגענשאַפֿט, צו אַנפֿאַנגע דעס יאָהרעס אַם צעהנטען דעס מאָנאַטהס, אים פֿירצעהנטען יאָהרע נאַכדעם דיא שטאַרט (ירושלים) צער- שטאַרט וואָרדע, אַן דעמוזעלכען טאַגע וואָלמעטע איבער מיך דיא האַנד רעם עוויגען אונד

יחזקאל

רש"י

(כח) ולא אותיר. אחד מהם בגולה: מ (א) בראש השנה בעשור לחודש. איזהו שנה שר"ה שלה בעשור לחודש הוי אומר זה יוכל שחורב הנית בשנת ל"ו ביוכל שהתחיל בשמונה עשר שנה ליאשיהו ולסוף י"ד היה ראוי היוכל להיות והיא שנת כ"ה לגלות יכניה שגלה בכ"ו ביוכל י"ד של יאשיהו מ"ח עד ל"א

באר

מ (א) נטרם אמל לבאר הפרשות האלה אליע לפניך קורא אהוב בקלור נמרץ כל הסבות וגרמות אשר יכנרו הננת בנין הזה עד אשר נמעט הקורא לא יוכל לזייר בנסבו לורחו, (ואם גם נסו המכרשים לבארו, הלא השנויים והמלופים אשר נס יענו ויגידו כי לא קלעו אל נקודת האמת ואיש איש כפי דמיונו וכפי הבנתו פרש, זה אמר ככה וזה אמר ככה) למען תהינה לי נסות עינים ואונת, אם לא בחרתי הסתום ולא חרתי הספקית בנין הזה, באשר ידעתי גם ידעתי, כי עת תקרא הסבות המונעות מפנין תבניות הבנין, תודה ולא תשים אשמה, אם לא פרשתי כי אם באור הדברים סתם. והסבות האלה יתחלקו לשני ראשים, מקלתן תלויות בדברים שונים חוץ הנביא, ומקלתן תלויות בנביא עצמו, ואלה הראשונות: א' באשר לא ידענו היטב האופן והדרך אשר נה כנה, עד"מ כמו שאומרים היום (גריעטיער טטיעו) או (בוימרט); ב', באשר לא ידענו הודאת המלות אשר בהן השתמשו לראשם חלקי הבנין, כמו אילס, איל, וכדומה; ג', באשר לא ידענו המקום אשר שם היה הבנין